

ההגות התורה

יו"ל ע"י חברת חוגי תורה - ישבר באהליך דקהל חסידי מנובוקא בעלזא
בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א • ע"ש ולע"נ הגה"ח רבי ישכר דוב ענגלענדער זצ"ל

גליון תרפ"ג פר' בא תשפ"ד
מסכת זבחים קטז-ק"ח:

עשולחן גבוה

אמרי קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מהגאולה השלימה שיהיה בקרוב מתוך רחמים
וחסדים ומתוך נחת וכל טוב.

ס"א ליל שב"ק פר' בא שנת תשס"ח

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר

התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי

בם וידעתם כי אני ה' (י, ב).

יש להבין מה דמתחיל בלשון יחיד למען

תספר, ומסיים בלשון רבים וידעתם, וכ"ק דודי

(מרן מהר"א ז"ע) ז"ל פ"י הכוונה בזה בהקדם דברי

כ"ק זקני (מרן מהר"ד ז"ע) ז"ל דמוני המצוות מונים

מצות לימוד התורה של האב ולימוד התורה של

האב לבנו למצוה אחת, בכלל הפסוק ולמדתם

אתם את בניכם, ואמר כ"ק זקני ז"ל הרמז בזה

שלימוד התורה של האב נשלם רק על ידי לימוד

התורה שלומד עם בנו, ועפ"ז פ"י כ"ק דודי ז"ל

כאן ולמען תספר שע"י שמקיים המצוה ומספר

לבנו על ידי זה וידעתם כי אני ה', דנשלמת גם

המצוה של האב.

ואפ"ל עוד דמובא בשם כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש

ז"ע) ז"ל עה"פ (יב, יא) וכה תאכלו אותו מתניכם

חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם, דהו"ל

לומר רגליכם בנעליכם, אלא דנעליכם הוא מלשון

מנעול רגליכם הוא לשון הרגל, והתורה מרמזת לנו

בזה שעל האדם לנעול ולשלוט על טבעו והרגליו,

נעליכם ברגליכם, שישום מנעול על כל הרגליו,

ומקלכם בידכם, שכל דבר הנקלה והמכוער יהיה

מסור בידכם.

ובזה יש לפרש דהתורה צותה לנו ולמען

תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי

במצרים, דכיון שהיו במצרים הרי בודאי הרגילו

את עצמן לדברים הנקלים של המצרים וכמו

דאיאתא שהגיעו אכן עד מ"ט שערים בומן יציאת

מצרים, והיו צריכים כל אחד לצאת מההרגלים

האלו ביציאת מצרים, ועל ידי זה היה וידעתם כי

אני ה', וכמו כן עתה בגלות שאנו רוצים לזכות

להגאולה, שמוטל עלינו קודם לעזוב כל ההרגלים

הלא טובים ורק על ידי זה וידעתם כי אני ה',

נזכה להגאולה שלימה שעל ידי שכל יחיד ישלים

עצמו לנעול הרגליו מדברים הנקלים יזכו כל בני

ישראל להגאולה שלימה

ס"ג שב"ק פר' בא שנת תשס"ו

ויאמר ד' אל משה בא אל פרעה כי אני
הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי
אתתי אלה בקרבו (י, א).

וברש"י שיתי, שימי, שאשית אני, ואח"כ
כתוב, ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את
אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר
שמתי בם וידעתם כי אני ד'. וברש"י התעללתי,
שחקתי וכו'. וילה"ב הכוונה דברי רש"י שפי'
שימי, שאשית אני. ובמפרשים איתא דשיתי
משמע גם לשון עבה, וע"כ פ"י רש"י שאשית אני
לשון עתיד, גם צריך להבין הכוונה בדברי רש"י
התעללתי, שחקתי.

וכ"ק זקני (מרן מהר"ד ז"ע) ז"ל אמר דהטעם
שעשה השי"ת כן שהקשה את לב פרעה, ולא יצאו
בנ"י במצרים מתוך הסכמתו ורצונו של פרעה,
הוא כדי שיתפרסם שמו ית' בעולם, וע"י שיצאו
שלא מרצונו ראו הכל כוחו וגבורתו של הקב"ה,
ויותר מזה, שהשי"ת שינה את טבע המצרים
שמדרך העולם הוא שהאבות מרחמים על בניהם,
ובמצרים גם אחר שכבר ידעו שהשי"ת יהרוג
את בכוריהם, לא ריחמו עליהם ולא נתנו לבנ"י
לצאת, והכל כדי שע"י יתפרסם שמו ית' בעולם,
ועוד טעם בזה כדי שלא ישאר שום שייכות לבנ"י
עם פרעה והמצרים, דאם היו יוצאים מרצונם של
המצרים היו בני ישראל שומרים להם הכרת
הטוב, וע"כ עשה השי"ת שיהיה שלא מרצונם.
ובזה פ"י כ"ק דודי ז"ל כוונת רש"י, שימי שאשית
אני, היינו שתכלית הכבדת לב פרעה הוא כדי
שאשית אני שיתפרסם שמו ית' בתוך בעולם, וזהו
ג"כ התעללתי במצרים פי' רש"י שחקתי שהשי"ת
הפך להם את טבעם, שלא ירחמו על בניהם.

ואפ"ל בעוד אופן, דהיום הוא היר"ד של
הרה"ק השפת אמת ז"ע, ומסופר על כ"ק אא"ז
ז"ל מרן מהר"ש ז"ע שפעם אחת בר"ה לפני
התקיעות הרים את טליתו ואמר, לא ידעתי

בחדת קודש מגישים אנו כסא מלא דברכתא קמיה דמלכא עט"ד

ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנינה

בת הנולדה לנכדו הרב שלכו' שליט"א

בן חדב"ן הרה"צ ר' יוסף מאיר

מושקוביץ שליט"א - דומ"ץ

יה"ד שיריה מרן שליט"א רוב נחת ממנה ומכל יו"ת,
ומכל קהל עדתנו הק', מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

קול
צהלה
ורינה
שפתינו
תרננה

שור"ע הרב או"ח סימן קכח	מסכת זבחים - הולכה עמוד ליום	סדר הלימוד לשבוע הבעל"ט
סעיף	דף	יום
ח	ק"ט.	א
ט	ק"ט:	ב
י	קכ.	ג
יא	קכ:	ד
יב	ב.	ה
חזרה	חזרה	ע"ש / ושב"ק

עשולחן גבוה

דיבורים קדושים מרבוה"ק מבעלזא זי"ע

ב"ק מרו מהר"י זי"ע

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים בם וידעתם כי אני ה' (א. ב.) ויש לדקדק, דהוה ליה לכתוב וידעו את ד', והיינו בניכם ידעו את ה', ואמאי כתיב 'וידעתם'. אמנם יש לומר, לפי שהדבר שאדם רוצה לקבוע בלב חבירו דבר אמונה או רוצה ליסרו שיקבל דבריו, צריך מקודם הוא בעצמו להאמין בדבר באמונה שלימה, ולקשטו עצמו מקודם, ואז יהיו דבריו היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. זה פירוש הפסוק, ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו', כדי לקבוע אמונה ולדעת את ד', ומקודם וידעתם - אַתֶּם - את ד', ותאמינו אתם אמונה שלימה, ואז תוכלו אתם לקבוע האמונה בלב בניכם לדעת את ד'. שמעתי בשם הצדיק הקדוש מוה"ר יהושע זללה"ה מבעלזא.

ב"ק מרו מהר"א זי"ע

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו' וידעתם כי אני ה' (א. ב.) ודקדק אאמ"ר ז"ל, שהתחיל בלשון יחיד, ולמען תספר למשה רבנו ע"ה, ומסיים בלשון רבים - וידעתם כי אני ה' ה'ליל 'וידעו' כי אני ה', כי הלא מדבר מבנך וכן בנך, שתספר להם כדי שידעו גבורות ה'.

ואמר בזה עפ"י דברי אא"ז ז"ל שאמר, דהנה בסיפור יציאת מצרים צריך להכניס קדושה בבנים, והיה סיבה מאת השי"ת אשר בניו של משה רבנו ע"ה לא יהיו בעת יציאת מצרים, כדי שהמספר הראשון של יציאת מצרים יהיה משה רבנו ע"ה, והוא ידע איך לספר ולהמשיך קדושה להבנים, ועל כן כתוב לשון נוכח למשה רבנו ע"ה - ולמען תספר. ואמר אאמ"ר ז"ל, על כן מסיים וידעתם כי אני ה', כי ע"י שמושה רבנו ע"ה סיפר יציאת מצרים, המשיך ידיעת ה' לכל ישראל, אד"ק ז"ל.

ויש לומר עוד עפ"י דברי אאמ"ר ז"ל, דמוני המצוות (עי' סה"מ להרמב"ם עשה יא; יראים רכ"ה; חינוך מצוה ת"ט) מונים לימוד התורה של האב ולימוד התורה של האב עם הבנים - ולמדתם אותם את בניכם למצוה אחת. ואמר הרמז, שלימוד התורה של האב אינה נשלמת רק ע"י לימוד התורה עם הבנים, אז הוא משלים גם את עצמו, אד"ק ז"ל. ויש לומר, שזהו ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו' וידעתם כי אני ה', בזה יהיה ההשלמה של האב גם כן.

ב"ק מרו מהר"ד זי"ע

ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים ובמדרש (שמו"ר יד, א) שלח חשך ויחשיך ולא מרו את דברו (תהלים קה, כח), אמר הקב"ה למלאכים המצריים ראויין ללקות בחושך, מיד הסכימו כולן כאחת ולא המרו. וכן צריך ביאור מדוע ולמה רק במכת חשך אמר הקב"ה למלאכים את אשר הוא עושה ולא במכות האחרות. ומה גם זה שהסכימו כולם ולא מרו. והנה בילקוט איתא (רמז קפ"ו) ושבעה ימים של חושך היה על המצריים, שלשה וכו' ועוד שלשה וכו' ואי זה הוא יום שביעי על הים ויהי הענן והחושך וגו' (פס"ב ע"ב). ובמגילה (י"ג ע"ב) איתא על הפסוק הזה ולא קרית וגו' א"ר יוחנן בקשו למלאכי השרת לומר שירה אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה. ועת"פ (בראשית לב, טו) שלחני כי עלה השחר וגו' דרשו (חולין צ"א ע"א) אמר לו מלאך אני מיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו. ועיין במד"ר (ב"ר ע"ח, ב) א"ל יעקב יקלסו חביריך, אמר לו איני יכול למרו אני בא לקלס והן אומרים לי כשם שלא קילסת אתמול אין אתה מקלס היום, ע"כ.

ומעתה יבא הכל על נכון, שלח חושך במצרים ויחשיך ביום השביעי בים, ולפ"ז המלאכים לא יאמרו שירה, ואם כן גם המלאך הזה שהגיע זמנו לומר שירה אז בים לא יאמר שירתו שלו, ולמחר חביריו לא יניחו אותו, ועל כן היה מן ההכרח ליעץ עם מלאכי השרת מה יהיה משפט של המלאך שהגיע זמנו למלתי שיר שירתו, אבל באמת הטעם שלמחר חביריו לא יניחו אותו כי אז יש זמן למלאך אחר לומר שירה, ועיקר העיכוב יהיה על ידו, ואח"כ יתמשך הדבר מאחד לחבירו לאחר הזמן, או שיפול לגמרי מלומר שירה, אבל אם הכל יסכימו לעכב את זמן שירתם או אחד מהם לא נעדר מלומר שירה עפ"י הסדר הנהוג, והסדר יחזור חלילה כמקדם לאחר ההפסקה שלהם, וז"ש המדרש מיד הסכימו כולם להתאפק כאיש אחד מלומר שירה ולא ידחה המלאך ממקומו ע"ז, על כן לא מרו את דברו של החושך במצרים ויחשיך על הים.

ב"ק מרו מהר"ש זי"ע

וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ומקלכם בידכם וכו' (ב, א). שמעתי בשם הרב הגדול והקדוש מופת הדור מו"ה שלום זללה"ה האבד"ק בעלזא שהקשה, דלפי משמעות הכתוב היה צריך לכתוב רגליכם בנעליכם, כי כן דרך בני אדם לשום הרגל בתוך הנעל, ומה זה 'נעליכם ברגליכם'.

ופירש הוא ז"ל, שהכתוב מרמז על תהלוכות בני אדם שכל אחד מתהלך לפי הרגלו, כי הרגל נעשה טבע, לכן תוה"ק מלמד לאדם דעת כי האדם ימשול על טבעו, ולא שהטבע תמשול בו ותטהו מני דרך, כי מטבע החומר העכור להימשך אל החטא ואל המרי, ועל כן ישליך האדם את נעלו ולשום חושים בפי טבעו והרגלו, ובמתק רוסן יטה את טבעו לדרך הישר העולה בית אל, למשול בדבר שפתים שהם אך למחסור, וברוב דברים לא יחדל חטא (משלי י, ט), ישים מנעול - כלומר מסגרת - לפיו שלא ידבר דברים בטלים.

וזהו, ונעליכם - מלשון מנעול הסוגר, ברגליכם - כלומר בהרגלכם. ואף שהיצר הרע מקטין בעיניו את החמורות לקלות, אבל הברירה בידכם בלתי שמוע אל השופט זקן כסיל הלזה, וזהו ומקלכם בידכם, הנקלה בעיניכם בידכם נתנו בלתי עשות כעצתו, ולעשות רצונו יתברך ויתעלה.

עשולחן עלונים

פנינים יקרים על פרשת השבוע

למען שתי אותתי אלה בקרבך. כי תפילין נקרא אות כמו שנאמר (שמות י"ג ט) והיה לאות על ירך וכו' וכשנחסר אות אחת אפילו פ של פרעה וכיוצא בו הוא פסול ואינו קרוי אות תפילין כלל, והיינו על כרחך שיש בכל אות אורות צחות עליונים וצריך להיות כך כשלימות כל האותיות שכתוב בהם בלי שום חסרון, והוא שכתוב כי אני הכבדתי את לבו היינו אף שהיה די במכות הראשונות אף על פי כן אני הכבדתי את לבו למען שתי אותתי אלה בקרבך היינו שיהיה אות של תפילין בשלימות על פי סודות עליונים הרמוזים בהם בלי שום חסרון, והיה צריך לכתוב בהם ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו גם הוצרך ויהרוג ה' כל בכור וכו' ולכן הכבדתי את לבו וכו' והוא למען שתי אותתי אלה בקרבך דייקא, היינו שעל ידם יושלם האות תפילין שנעשה מן סיפור כל המאורע ומן אותיות שמו אות תפילין, והוא שיהיה לשאר כל התורה שהדין הוא אם נחסר אות אחת פסול, ולא הוי אות כלל עד שיהיה נכתב כל האותיות הכתובים בהם בשלימות גמור בלי שום חסרון, והבן.

דגל מחנה אפרים

כי אני הכבדתי את לבו. והנראה בביאורו דבאזני קרא השאלה גלוי' דמה חיובו של פרעה לעונש אחרי כי ניטל ממנו הבחירה ומשמיא מיהב יהבו ליה הכבדת הלב, ופירשו בו ז"ל בכמה דרכים, ושמעתי בדבר משם הרב החסיד המקובל מוה"ר ז"ל מ"מ דאליק דההכבדה היתה מוכרחת ואדרבה אחרי ההכבדה עמד על הבחירה, והוא עם המבואר בילקוט שילה"י פ' שמות דאריות ושאר חיות טרופות היו על משמר בפתח פרעה ובבוא משה רבינו ע"ה באו עמו בשמחה וכו' ויהי כראות פרעה כן ויתמה על ככה ויבול מאד כו', ע"ש ולפי זה על ידי הכנעת האריות לפני משה רבינו ע"ה ניטל הבחירה מפרעה כי היה לו הטיה לטובה לזה הוכרח ההכבדה להסיר הטיה זו ושלא ישיגח בזה ועל ידי זה נשאר אדם בבחירה, לזה הוכה בשבט כראוי לגוי חסר לב.

נועם מגדים

לא כן לכו נא הגברים כי אותה אתם מבקשים. ודקדק המגיד הק' ממעורר שיהיה פלאי דהא משה אמר בנערינו ובזקנינו נלך, ורש"י ז"ל הרגיש בזה ופ"י כי אותה אתם מבקשים עד הנה, ואין זה במשמעות הפסוק, אלא דיש לדקדק עוד בדמכו' הראשונות כתוב כשהתוודת פרעה אמר חטאתי הפעם ה' הצדיק וגו' וכאן אמר חטאתי לה' ולכם. הלכך י"ל דה"פ דהנה המה אמרו ולכה נזבחה ולפי מה שהבין פרעה דהאמת הוא כן שילכו רק לזבוח א"כ זהו טענה נכונה שאין דרך הטף לזבוח, כמו שפירש"י כאן ולכן היה דעת פרעה שהש"י באמת לא צוה רק שילכו הגברים ומה שאמרו משה ואהרן בנערינו כו', זהו הוסיפו מדעתם, וזה שאמר לא כן לכו נא הגברים כי אותה ר"ל מה שאתם אומרים בנערינו כו', "אתם" מבקשים דייק ואין זה ציווי הש"י, אך אחר זה כשרצה לשלוח הגברים ועכ"ז באתה המכה עליו איגלאי מלתא שהש"י צוה באמת שישלח גם הטף וחשדם בחנם שהוסיפו מדעתם, לכך אמר חטאתי לה' ולכם" וק"ל.

נצוה הכהן

החודש הזה לכם וגו'. אמרו רז"ל מלמד שהראה הקב"ה למשה את הלבנה בחודש זה וא"ל כזה ראה וקדש, י"ל על פי דברי הה"ק מוה"ר מרימאנוב זצ"ל שאמר כל מה שהתלמיד יש לו יראה יתירה מרובו יותר יכול לקבל ממנו, כי היראה הוא כלי לקבל והיראה מן הלבנה כי כל מה שמתרחקת יותר מן החמה תוגדל אורה, ע"כ כל ט"ו ימים הראשונים היא מתגדלת בכל פעם יותר עכ"ר ז"ל, וזהו כוונת רז"ל שאמר הקב"ה ללבנה לכו ומעטי את עצמך מהו הלשון לכו אלא הכוונה אם תרצה לילך ממדרגה למדרגה, צריכה את שתלך ותתרחק מן החמה ואז תגדל אורך, וזהו שלמד השי"ת למשה כזה ראה וקדש כמו שאתה רואה דרכי הלבנה כן תתנהג אתה עם קונך כי כל מה שיהיה לך יראה יתירה ביותר ותוכל לקבל שפע החכמה ממנו.

צמח דוד

והיה הדם לכם לאת על הבתים. דהנה צריך האדם להיות בבחינת דממה קודם כל דבר דובר, היינו כשיפול במחשבתו לדבר איזה דבור אזי צריך להתבונן בשכלו האיה ומה ידבר ויהיה מקודם בבחינת שתיקה היינו דממה להמתיק עצה האיה יפול הדבור מפיו, ולא ידבר בלתי כונה ולקבל עליו עול אדנותו ית' ואח"כ ידבר, והוא אד-ני שפתי תפתח פירוש שצריך לקבל עליו בתחלה עול אדנות, כמרומז בשם אדנ"י ואח"כ שפתי תפתח. וזהו והיה הדם בחינת דממה לכם לאות על הבתים קודם שישתלשל ממשבותיכם בח"י אותיות, שיבנה מהם בתים בח"י תיבות, אז מקודם יהיה לכם דממה וכאמור.

בת עין

לאסוקי שנעתתא

פניני הלכה ועיון על העמודים הנלמדים

הרב אשר ליברמאן שליט"א • ירושלים

איסור 'נעבד' לגבוה

קיד. / אלא מוקצה ונעבד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

שיטת הרמב"ם

הנעבד של חבירו אסור לגבוה

מבואר בגמרתנו דלא שייך לאסור בהמת חבירו באיסור נעבד לגבוה, ע"פ הכלל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ואיסור נעבד היינו שהבהמה עצמה נעשית ע"ו ועברו לפניו בעבודות שעובדין לפני ע"ו.

והנה הרמב"ם (פ"ד מהל' איסורי מצוה ה"ו) כתב: הנעבד, בין שעבד שלו בין שעבד של חבירו וכו' בין לפני הקדש בין לאחר הקדש ה"ז אסור.

ומבואר ברמב"ם דיכול אדם לאסור בהמת חבירו או בהמת הקדש מדין נעבד לגבוה, ולא אמרינן בזה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

וכבר תמה הלחם משנה על אתר שדברי הרמב"ם סותרים להמבואר בגמרתנו דאין אדם יכול לאסור בהמת הקדש ע"פ הכלל שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ועיי"ש שכתב המקור דברי הרמב"ם הוא בתוספתא דתמורה פרק ה, אלא דמסיק בתמיהה האיך פסק הרמב"ם כדברי התוספתא כאשר מפורש בגמ' דלא כהתוספתא.

מקור דברי הרמב"ם בירושלמי

ואולם רבים מן האחרונים ראו מקור לדברי הרמב"ם בירושלמי (כלאים פ"ז ה"ד) דאיתא שם (בתרגום ללח"ק): הנעבד, יש תנאים ששונין בין שלו בין של חבירו אסור, ויש תנאים ששונין שלו אסור ושל חבירו מותר.

ובקשו לתלות בירושלמי פלוגתא זו בפלוגתת התנאים במשנה שם אם אדם אוסר דבר שאינו שלו או לאו.

ודחו בירושלמי דמ"ד שאוסר נעבד של חבירו מודה דבעלמא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ורק לגבי איסור נעבד לגבוה אוסר אדם את של חבירו, וכמו שמצאנו במסכת תמורה בדין נעבד עצמו שבעל חי הנעבד כגון שהשתחוה לו אינו נאסר להדיוט - אף אם נעבד על ידי הבעלים - ומכל מקום הוא נאסר לגבוה, אף שלגבי האיסור להדיוט לא חל על בעל חי שם נעבד על ידי מעשה עבודה אף על פי כן הוא נפסל לגבוה, ודכוותה דבר שאינו שלו אע"פ שאינו נאסר להדיוט נאסר לגבוה.

ומכאן המקור לדברי הרמב"ם שאסר נעבד של חבירו לגבוה, וכדרכו לפסוק בהרבה מקומות כהירושלמי, [אע"פ שבבבלי מפורש דלא כן].

ביאור השוואת נעבד של חבירו לנעבד במחומר

ואמנם בעיקר דברי הירושלמי שלמד דין נעבד של חבירו ממה דאסרינן לגבוה בע"ח שנעבד אע"פ שהוא מותר להדיוט, תמה בחידושי הגרי"ז הלוי על הרמב"ם הל' ע"ז פ"ח ה"א דלכאורה אין הדמיון שוה כלל, דהרי מה

ומבאר הגרי"ז הלוי שם, דכוונת הירושלמי להוכיח דאיסור נעבד לגבוה חלוק מאיסור ע"ו להדיוט, דאיסור הנאה להדיוט מע"ז תלוי במה שחל שם ע"ז על החפץ, וכל חפץ שחל עליו שם ע"ז נאסר בהנאה להדיוט, אבל איסור ע"ז לגבוה הוא אפילו באופן של חל על החפץ שם איסור ע"ז.

ולמד זאת הירושלמי ממה שבע"ח אינו נאסר להדיוט רק לגבוה, דהטעם שאינו נאסר להדיוט הוא משום דכיון דלא היה תפוסת יד אדם בע"ז אין חל עליו שם ע"ז, ומדאסרינן אותה לגבוה אע"פ שלא חל עליה שם ע"ז מוכיח הירושלמי דאיסור נעבד לגבוה אינו משום שם ע"ז שיש על החפץ, אלא עצם המעשה שנעשה בה, אפילו שלא היה בכחה להחיל על החפץ שם ע"ז גם כן אוסר לגבוה.

וממילא משוינן לזה גם דין נעבד של חבירו, דאע"פ שא"א לאסור בהמת חבירו להדיוט משום שא"א להחיל שם איסור על חפץ שאינו שלו, מ"מ לגבי איסור נעבד לגבוה אינו תלוי אם חל על הבהמה שם ע"ז, ואפילו אם לא חל נאסר, ולכן גם בנעבד של חבירו שאין בכח הזר לאסור בהמת הבעלים מ"מ כיון שנעשה בה מעשה ע"ז הריהו אסורה לגבוה.

המשך בעמוד ח'

הדרו ודעתו עלך

די קומענדיגע

סיום איז ביי

איך איך

א יום שישיה'

אפאר מינוט א טאג קען מען קענען ט"ס

פאזערות רבותנו

מרבזה"ק מבעלזא על הרף

מה מזבח שלא ישתמש בו הדיוט (קי"ח ע"ב) בענין פרוכת שנעשתה מבגדי נשים

הנה על דברי הגמרא האלו כתב בעל האגודה (הקומץ רבה, אות ג): "ומכאן מביאין רביה שאין לעשותם דבר ישן למצוה, כגון מעילים שנלבשו, אין לעשותן לספר תורה וכל כיוצא בזה". והביאו הבית יוסף (או"ח סימן קנג) בשם מהרי"ל (ש"ת, סימן קיד) וז"ל: איתא באגודה שאין לקנות מעילים שנשתמשו בהם הדיוט לתשמישי קדושה, ויליף לה מדרשין בובחים מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים וכו', ואע"ג דנהוג עלמא לעשות מפה ופרוכת מבגדים ישנים, לאו מר בריה דרבינא חתים עליהו, וכשואלים אמינא להו לקנות חדשים, ע"כ, וכ"כ הרשב"ץ בתשובה, עכ"ל.

על פי זה פסק המחבר בשו"ע (או"ח סעיף סא): "אין לקנות מעילים שנשתמש בהם הדיוט לתשמישי קדושה", והנה הט"ז ביו"ד (סוף סימן רפב) הביא אף הוא את דברי המהרי"ל הנ"ל, וכתב על זה "ומכל מקום נראה דהיינו דוקא בדבר שהוא תשמיש קדושה עצמו, כגון אותן הנזכרים באו"ח סימן קנד, אבל תשמיש דתשמיש כגון אותן הנזכרים שם, מותר לעשות מבגד שנשתמש בו הדיוט". ולפי זה נמצא שאין איסור לעשות פרוכת, כי הוא תשמיש דתשמיש. ואכן המג"א באו"ח (סימן קמו, ס"ק ה) העתיק את דברי הט"ז ביו"ד, והקשה עליו דהלא לפי דבריו נמצא שפרוכת היא מותר לעשות מבגדים ישנים, ואילו המהרי"ל עצמו מירי לענין פרוכת, ועל זה גופא כתב שאסור לעשותו מדברים ישנים, הרי שגם תשמיש דתשמיש אסור בכהאי גוונא.

והנה הב"ח נשאל בתשו' (סימן יז) לענין "פרוכת שנעשה ממעיל ישן שהיה מלבוש לאשה ידועה בקהל, ושמה של האשה חקוק על הפרוכת לזכר נשמתה". והשיב הב"ח ש"לא עשו כהוגן לתקן פרוכת ממעיל שנשתמש בו הדיוט, וכמ"ש באגודה פרק הקומץ רבה, והביאו מהרי"ל בתשובה בסימן קיד". ובהמשך הדברים רצה הב"ח לומר ד"עד כאן לא אסר ספר האגודה, אלא לעשות ממנו תשמיש קדושה, אבל תשמיש דתשמיש שרי לעשותו מדבר שנשתמש בו הדיוט", והרי זה כחידושו של הט"ז, אבל הוא עצמו מסיק לבסוף כדחייטו של המג"א, שהלא בתשובות מהרי"ל כתב דין זה לאיסור לגבי פרוכת, הרי שגם לענין תשמיש דתשמיש יש לאסור לעשות מבגדים ישנים.

אכן למעשה כתב המג"א (שם) ש"העולם נהוגים לעשות אפילו מישנים", וכתב ליתן טעם

היו תולין אותה ביום הקדוש, והנה ידוע שבליל יום הקדוש קודם כל נודר, היה כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע עולה על מדרגות ארון הקודש ואומר פרק יז שבתהלים בבכיות נוראות, פעם אמה, שהדבר שמעורר אותו לבכיה כזו הוא, שכשהוא נכנס ורואה שתלוי כאן בגד זקנתו הרבנית הצדקנית, ותכריכין של הרה"ק הרבי ר' שמעלקא, זה גורם לו שיבוא לו מעין של דמעות (זכרון שמואל, סוכת, עמוד סא).

עם שוך חמת מלחמת העולם הראשונה, וכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע חזר לבעלזא, כאשר נכנס לבית הכנסת ונוכח לראות את הפרוכת תלויה על כנה ועומדת על תילה, נתמלא שמחה והתרגשות, עלה על מדרגות ארון הקודש ואמר בחיבה: "כל הזמן התגעגתי אל הפרוכת הזאת, שנעשתה מתכשיטי סבתי הרבנית מלכה ע"ה, הצד הפנימי עשוי מהקיסל של הרבי ר' שמעלקא ז"ל, אל הפרוכת הזו באו כ"ק זקני ז"ל וכ"ק אבי ז"ל לפתיחת הארון, באהבת הבורא ויראת הבורא, כל הזמן התגעגתי לפרוכת". כאשר לקח את הפרוכת לידיו אמר שוב: "כל הזמן לא ידעתי היכן נמצא הפרוכת, ועכשיו אני רואה אותה כאן, נראה שבמשך כל הזמן לא הסירו אותה מעל ארון הקודש, הגם שהיה כאן בבית הכנסת אנשי צבא, אך בפרוכת לא נגעו" (אדמו"ר בעלזא, חלק ג, עמוד שמו).

והנה אנו רואים שכ"ק מרן מהר"ש זי"ע הורה לעשות פרוכת מבגדים ישנים, אע"פ שמבואר בדברי המהרי"ל שאין לעשות פרוכת מבגדים ישנים, אלא ודאי שהוא על פי דברי המג"א והח"ו, שכתבו שאם שינו צורתן ועשו מהן כלי אחר מותר, כי על ידי השינוי נשתנה הדבר מצורת בריותו, ולכן מאחר ששינוי ייעוד הבגד, ועשו ממנו פרוכת, בוודאי שוב אין בזה האיסור של האגודה שהעתיקו המהרי"ל ונפסק להלכה בשו"ע.

ולוא דמסתפינא מחבראי, הוה אמינא בהא מילתא חדתא, כי הנה ידוע מה שיצאו האחרונים לדון בבגד שנעשה משני חלקי בד, כאשר אחד הוא בצד החיצון והשני בצד הפנימי, האם הוא נחשב לבגד אחד או לא (ע' אשל אברהם, בוטשאטש, או"ח סי' רמ, ואכמ"ל), והנה כתב הפמ"ג (א"א סימן קמו, ס"ק ה) שמוותר לעשות מעיל לספר תורה מבגד 'קיסל' אפילו בלא שום שינוי, ואין בזה האיסור של בגדים ישנים, כי מאחר שהוא קצת תשמיש גבוה, כי מתפללין בו בבית הכנסת, לכן אין בזה האיסור של האגודה. ואולי מתמנת כל זה הורה מרן מהר"ש זי"ע לעשות את החלק הפנימי של הבגד מהקיסל של הרה"ק הרבי ר' שמעלקא זי"ע, כי הלא כפי שכתב הפמ"ג בקיסל אין האיסור של בגדים ישנים, ואילו מצד חלק החיצון, הלא הוא כבר תשמיש דתשמיש, ושמא בכגון דא בוודאי אין לאסור, וכמו שרצה הט"ז להתיר על תשמיש דתשמיש, ודו"ק.

להיתה, משום דדוקא בבית המקדש יש להחמיר בזה, דבית המקדש שאני, ועוד ד"דוקא כמות שהן אסור להשתמש בהן, אבל אם שינה צורתן ועשו מהן כלי אחר שרי, דהרי הכיור נעשה ממראות הצבאות".

יסוד זה כבר נזכר גם בשו"ת 'חות יאיר' (סימן קסא), בתשובה לאשה שנדרה בעת חוליה לתת 'פארטיך' שלה לשמש כאחד מכלי קודש בבית הכנסת, ושאלה מה תעשה ממנו, האם מעיל לספר תורה או מכסה על שלחן התפילה וכיוצ"ב, ולזה השיב הח"ו שאם אמנם שאין לעשות פרוכת וכ"ש לא מעיל מבגדים ישנים כדעת המהרי"ל, מכל מקום אם חותכים המלביש ומשנים אותו, הרי זה שינוי שאינו חוזר לבריותו, הן בשינוי שם או בשינוי מעשה שנחתך, ואף הוא הביא ראיה ממה שעשה משה רבינו ע"ה את הכיור ממראות הצבאות, כי אף הוא נעשה על ידי שינוי.

הלכה זו קויים להלכה ולמעשה בבית הכנסת שבבעלזא, היה זה לאחר הסתלקותו בדמי ימיו של הרה"ק רבי שמואל שמעלקא זצ"ל, בן כ"ק מרן מהר"ש זי"ע, ולא הניח אחריו זרע של קיימא, או אז נכנסה אמו הרבנית מלכה ע"ה אל כ"ק מרן מהר"ש זי"ע, ושאלה מה בידה לעשות איזה יקר וגדולה לבית הכנסת, לטובת נשמת בנה רבי שמעלקא, השיב לה מרן מהר"ש זי"ע: "הרי יש לך בגד יקר של משי, לכי ותפרי מזה פרוכת שיעטר את ארון הקודש בבית הכנסת, ואני אתן לך את הקיסל שיש לי מהרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, על מנת לעשות ממנו הפאטשיווקע" [-חלק הפנימי] (כן מסופר בספר בית הכנסת שבבעלזא, בשם הגה"צ רבי שמואל שמעלקא טויבענפעלד זצ"ל - יצוין שבספר 'זכרון שמואל' להגה"צ רבי שמעלקא טויבענפעלד זצ"ל מסופה, שהפרוכת נעשתה משמלתה של הרבנית מלכה, יחד עם חלק מהתכריכין של בנה הרה"ק רבי שמעלקא זצ"ל, אבל כפי הנראה שהטעות נפלה בידי המעתיקים ומוציאי הספר הנ"ל, מאחר שהם שמעו מר' שמעלקא שסיפר על תכריכין של רבי שמעלקא, ובעוד שהוא התכוון על הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג, הרי שהם הבינו שהכוונה על רבי שמעלקא בנו של מרן, ואכן עשתה הרבנית את הפרוכת מהצעיף משי שהיה ברשותה.

הגה"צ רבי שמעלקא טויבענפעלד זצ"ל סיפר עוד, כי הפרוכת היתה עשויה מבגד לבן, ולכן

קטז. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, מאותו שלא נעבדה בהן עבירה. מנא הווי ידעי, בדרב חסדא, דאמר רב חסדא, העבירו לפני התיבה, כל שהתיבה קולטת, בידוע שהוא טהור, אין התיבה קולטת, בידוע שהו טמאין. רבי אבהו אמר, אמר קרא 'הבאים זכר ונקיבה', הבאין מאליהן.

הלימוד לדורות: החפץ להתבודד בקדושה מאליו בא אל התיבה

ויש להבין, בשלמא לרב חסדא אתי שפיה, אלא לרבי אבהו אם הרבה באו מאליהן, הדרא קושיא, איך ידע. ועוד למה נכתב זה לדורות, ועל כרחק שהוא בכל אדם ובכל זמן.

ונראה לומר, והוא, כי השכל מחייב כשהוא בעל עבירה, לא יבוא מאליו אל התיבה, דכתב האלשיך (בראשית ו ט) לתרץ הקושיא שם, במשה היה חומר מבפנים מה שאין כן בנח, ועוד אומר (שם) 'בכפור' ולא בזפת, ועוד 'עשה לך' (שם). וביא, כי זה היה לכפר עונו, על שלא יצאת לישע עמך להישרים ולהזריכם בעבודת קונם רק נסגרת בתוך ביתך, מה שלא עשה אברהם, לכך תיסגר תוך התיבה גם אתה ותצטער. ואשר לא היית רועה ומנהיג את בני אדם ומנוד שינה מעיניך לרודפם ולהישרים להטיבם, עתה תרעה בהמות וחיות ומנוד שינה מעיניך להאכילם וכו'. והפח"ח.

הרי כי הסגר התיבה, היה לנח כמו שהורגל מוסגר להתבודד בביתו, 'את האלהים התהלך נח' (בראשית ו ט), שהיה בבית הכנסת ובבית המדרש תמיד עוסק בעבודת השם יתברך, הגם שהיה ראוי לילך לחוץ להחזיר למוטב, מכל מקום מאחר שכוונתו היתה לשם שמים, לכך גם העונש היה מעין מעשיו הטובים, שהיה ממשיך על עצמו סטרא דקדושה.

והנה מי שרצונו להתבודד בקדושה, מאליו בא אל התיבה להיסגר ולהתבודד שם גם כן, מה שאין כן בעל עבירה הנמשך אחר תענוגי עולם הזה לא יבא מאליו אל התיבה ליסגר שם בעבודת השם יתברך. וכמו שאמרנו ביאור הש"ס עתיד הקודש ברוך הוא להוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתעדנים בה ורשעים נדונין בה (מדרים ח). רצה לומר מה שנחשב תענוג לצדיקים, עבודת השם יתברך, נחשב דין ועונש לרשעים, שאינו יוכל לסבול שהיית בית הכנסת ובית המדרש, והכי נמי הסגר התיבה הוא תענוג לרגיל בבדידות, וההיפך וכו', ודי בזה.

אם כן מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, כי האדם החושק ורעותי והתדבק בו יתברך על ידי שיתבודד בתיבה, יבא מאליו אל התיבה, ודאי התיבה קלטתו גם כן, כמים אל הפנים וכו'. מה שאין כן היפך, רשעים שאינם חושקים בבדידות, רק בתענוגי העולם הזה שהיא חיות הגוף ומיתת הנשמה, כמו מי המבול, שחושק יותר ליאבד במי המבול ולא בקליטת התיבה, שיהיה מוסגר שם בבדידות עבודת קונו, גם שהיא חיי נצח, לכך גם התיבה אינה קולטתו, כמו שממשיך על עצמו כך הוא דבוק שם, או בקדושה וכו', וד"ק.

תולדות יעקב יוסף (פר' נח)

קטז. וישמע יתרו בהן מדין, מה שמועה שמע ובא ונתגייר. רבי יהושע אומר מלחמת עמלק שמע, רבי אלעזר המודעי אומר מתן תורה שמע, רבי אליעזר אומר קריעת ים סוף שמע ובא.

השמועה שגרם ליתרו להביא את צפורה למשה

לכאורה נראה שיתרו שמע הכל, כי לא מראש בסתר דיבר ה' עמהם בהר סיני, וכן היה קולו הומה ו'שמעו עמים ירגזון', ואם כן במה נחלקו, ומדנקט 'ובא', שמע מינה שאין מחלוקתם מה שמע, כי הכל מודים ששמע את כל אשר עשה וגו', כמו שמשמע שיתרו שמע את כל הנעשה, אך שעיקר מחלוקתם איזו שמועה גרמה לו לבוא עם אשתו ובניו של משה, לכך נקט לשון 'ובא' ככולם, וכולם הבינו שכל פסוק ראשון זה נמשך לפסוק 'ויבוא יתרו' וגו', וכאילו אמר לפי ששמע איזה חידוש שהכריחו לבוא, על כן בא ויקח עמו את צפורה אשת משה, וקשה להם מה שמועה שמע שגרמה לו לבוא עם אשת משה ובניו.

רבי יהושע אומר מלחמת עמלק שמע, כי אמר ה' שיהיה מלחמה בעמלק מדור דור, ויתרו היה דר בין העמלקי, שנאמר (שמואל א' טו ו) 'ויאמר שאול אל הקיני רדו סורו מתוך עמלקי פן אוסיפך עמו ואתה עשית חסד עם ישראל בעלותם ממצרים', וחשב יתרו אם לא אחזור ואזווג את בתי למשה, אם כן כשיהיה מלחמה בעמלק ילחמו גם בי, על כן בא עם אשתו לחזור ולזווג אליו אחר שלוחיה, כי אמר שיעשו חסד עמו בעבור חתנו משה ובניו, כי הבנים בניו ובני.

רבי אלעזר המודעי אומר מתן תורה שמע ובא, שנאמר שם 'אל תגשו אל אשה', וחשב יתרו לדרוש אותו קל וחומר אשר דרש דרש משה, ומה ישראל שלפי שעה קיבלו את התורה פרושו מן האשה, כל שכן משה שהשכינה מדברת עמו כל שעה שיהיה פרוש מאשתו מכל וכל, ולא ישלח עוד אחריה, על כן בא יתרו והביא למשה את אשתו כדי שתזווג אצלו 'כתפארת אדם לשבת בית' (ישעיה מד ג) כדת משה וישראל.

רבי אליעזר אומר קריעת ים סוף שמע ובא, כי הוא סובר שמה שלחה בגט פטורין, כדמסיק בילקוט (רמז רסח), וחז"ל אמרו (סנהדרין כב) קשה לזווגם כקריעת ים סוף, וזה בזיווג שני וכפי הנראה שזיווג שני זה היינו המחזיר גרושתו, לפי שפירוד חזיווג זה דומה לפירוד חזיווג של מי הים, כי מתחילה היו המים מחזירים חיבור טבעי, וכאשר עבר עליהם רוח קנאת ה' ליתן ריוח בין הדבקים, מאז קשה לחברם, ואף על פי כן ראה כי כאשר רצה ה' בחיבורם שנית עלה זיווגם יפה, כך חשב יתרו שחיים הפנים לפניו כן לב האדם לאדם. והנה ראה יתרו שאחר שלוחיה שפטר משה בגט, נתבטל הזיווג וחיבור הטבעי 'כי מאיש לוקחה זאת', וחשב שמעתה אי אפשר שיתחברו יחד לדור באהבה ורעות כבראשונה, וכאשר שמע ענין קריעת ים סוף, שאחר פירודם שבו לאיתנם כאילו לא נפרדו מעולם, אז ראה שיש

תקוה אל הזיווג השני שזיווגו יעלה יפה, כמו שבקריעת ים סוף אפשרי כך אפשרי לזווגם, על כן לקח את צפורה בתו ובא. וזה פירוש יקר. כלי יקר (פר' יתרו)

מהיכן למד יתרו שבני ישראל אינם כפויי טובה

רבים תמהו למה בוחר דברים אלו מכל ניסי מצרים, ונראה לומר כי קושיית המדרש, אם כי יתרו הכיר כי ה' הוא אלקים וגדול הוא מכל אלקים, אבל לא היה צריך לעזוב מקומו ולדבק בישראל, שלא ידע אם יקבלוהו בפנים יפות ויסבלו אותו לישב עמם, והאמת שהיה חיוב שיכבדוהו ויקרבוהו, שהטיב למשה בשעת דחקו, ואסף אותו הביתה, ונתן לו ציפורה בתו לאשה, ומחויבים לשלם לו גמולו, ומכל שכן שלא לצער אותו. אבל מנא ידע כי אינם כפויי טובה.

והיינו שתמה המדרש מה שמועה שמע ובא, היינו מה שמע מישראל שראה שהמה בעלי מדות טובות מכירי טובה, ועל זה אמר ששמע קריעת ים סוף, שהיה הכרח לקריעת ים סוף ולא הצילו עצמם ועמדו מחרישים, משום שלא רצו ליתן יד במצרים, שהיו להם אכסניה בשעת הדחק, על אחת כמה וכמה שיטיבו לו ויקבלוהו בכבוד גדול ויטיבו עמו.

אלא שמקריעת ים סוף אין מוכרח, דיוכל להיות שלא מצד הכרת טובה לא לחמו עם מצרים, אלא מצד שלא היו מלומדי מלחמה כתיירין האבן עזרא, אלא מאחר ששמע גם ממלחמת עמלק, מזה נראה שהיו בעלי מלחמה ועל כרחק שבמצרים לא רצו ללחום, ומכל זה היה בטוח לילך אצלם. והוא פרפרת נאה ומשובח.

כתב סופר (פר' יתרו)

קטז: אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה. אמרו, בת י' שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר, אחר נ' שנה נתגיירה.

רחב לבשה עוז עד שהגיעה למדריגה גבוהה מאד

ישראל מלבד כל המתנות הטובות, ניתנה להם גם מתנה זו היינו מדת העוז, ומחמתה גם כל הנטפלים אליהם מקבלים מהם מדה זו, ועל ידי כן יכולין לבוא ולהתגייר, ומבלעדי זה אפילו כשהיה עולה על לבם ששקר נחלו אבותם ואין בם מועיל, היו אבודים בהתייאשם.

וזהו הפירוש 'עזי וזמרת יה', היינו העוז שנתת בי, בשביל זה הרהבתי עוז שלא להיות כמתייאש, והגבהתי את לבי בברכי ה', וירדתי לים עד שבאו במים עד חוטמם, ומחמת זה באה לי הישועה, כאשר כבר אמרנו, שכל הישועה באה מפאת הנסיון והתמימות שירדו לים, וזה היה פרי העוז שניתן לי.

ומחמת שלבשנו עוז, באה גם רחב ודבקה בך, אף שהיא היתה לילית הרשעה כמו שכתב האר"י ז"ל, ובוודאי הפירוש שבה מצאה לילית הרשעה קון לה, על כן היתה טמאת השם רבת המהומה, עד שאמרנו ז"ל שלא היה שר ונגיד שלא בא עליה, וזנתה ארבעים שנה, ומכל מקום כשעלה על דעתה להתגייר, לא היתה כמתייאשת, אלא לבשה עוז עד שהגיעה למדריגה גבוהה מאד, דגיירה ונסבה יהושע, וכל זה בא לה מצד העוז שבישראל, ומאחר שנתנה דעתה להתגייר, לבשה גם היא מדת העוז.

שם משמואל (פרשת יתרו)

בשפת צדיקים

עובדין קדישין מהילולא רצדיקיא
במשנת רבוה"ק מבעלזא

הגה"ק רבי יעקב יהושע פאלק זי"ע
בעל 'פני יהושע' / י"ד שבט תקט"ז

נולד בקראקא, ביום כ"ח כסלו שנת תמ"א לפ"ק, לאביו רבי צבי הירש זצ"ל, ולאמו מרת מרים ע"ה, בת רבי אברהם הלוי ז"ל, שהיה חתנו של הגה"ק בעל 'מגיני שלמה' זי"ע, ועל שמו אף נקרא 'יהושע', כשחלה ונפל למשכב הוסיפו לו את השם יעקב, ע"פ מה שאמרו ז"ל (תענית ה'): יעקב אבינו לא מת. בימי טל ילדותו שלחו אותו ללמוד אצל דודו - אחי אמו - רבי שמואל זצ"ל שהיה רב בריישא, משם נסע ללמוד בקראקא, אצל הגאון רבי גבריאל אבד"ק ניקלשבורג, משם עבר ללמוד בלעמבערג, אצל הגאון רבי חיים רייצס זצ"ל, חיש מהרה יצא טבעו בעולם ושמעו התפרסם עד מאד, רבים שיחרו אליו להשתעשע עמו בדברי תורה, ושמו הטוב הלך לפניו. מאחר ובאותן שנים גם הגיעו לפרקו לקחו הגביר ר' שלמה סג"ל לאנדא ז"ל מלעמבערג, כחתן לבתו הרבנית מרת מרים ע"ה, וישב סמוך על שלחן חותנו, שם אף תפס ישיבה והעמיד תלמידים הרבה, אולם לא ארכו ימי שלוחתו, כי ביום ג' כסלו שנת תס"ג אירע אסון נורא, כאשר הרבה בתים בעיר נשרפו, ובתוכם גם אשתו הרבנית ובתם היחידה, גם הפני יהושע עצמו נקלע אל תוך השריפה, ואף ישב תחת חורבות הבתים, אז קיבל על עצמו להרבות ולשקוד יומם ולילה על דלתי התורה, וללון בעומקה של הלכה דווקא, ואז לפתע נסלל שביל דרכו יצא בלי שום פגע. לאחר מכן נשא בזיוו"ש את הרבנית מרת טויבא ע"ה, בת הקצין הנכבד ר' יששכר בער ז"ל מלעמבערג, ומאחר שלא רצה לצער את חותנו הראשון, ולעשות לו חלישות הדעת, העתיק את ישיבתו מלעמבערג, וקבע את משכנו לעיירה קירוב שעל יד לובלין.

בשנת תס"ו התמנה לכהן ברבנות ריטשוול, אבל מאחר ולא חת מפני איש ונהג את רבנותו ברמה, לא ראו ראשי הקהל את כהונתו בעין יפה, והוכרח לעזוב את העיר, בשנת תס"ט נתמנה לכהן ברבנות לוקוב, אבל גם שם לא היתה דרכו סוגה בשושנים, לאחר מכן התקבל לרבנות העיירה הקטנה טארלא, לאחר מכן עבר לכהן ברבנות ליסקא, ומשם עבר ונתמנה לרב בטיקטין. לאחר הסתלקות הגה"ק ה'חכם צבי' זי"ע בשנת תע"ח, התייתמה כס הרבנות בלעמבערג, ואז נקרא הפני יהושע לעלות ולכהן פאר ברבנות העיר הגדולה לאלקים, ובוה למלאות את מקומו, אולם גם שם לא חת מפני איש, וכעבור ששה שנים עקר גם משם, הוא עבר לבוטשאטש, בשנת ת"צ התמנה לרב בבערלין, ושם פגעה בו צרה חדשה, לאחר שחייב בדין אחד שהיה קרוב למלכות, אשר מני אז התחיל להצר את צעריו, עד שהוכרח לעבור משם, ועבר בשנת תצ"ד לכהן ברבנות מיץ, במקומו של הגאון בעל שבות יעקב זצ"ל. בשנת תק"א התקבל לרב בעיר פראנקפורט, אולם בשנת תקי"א עם פרוץ המחלוקה הגדולה בין הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע, לבין הגאון היעב"ץ זצ"ל, התייצב לימין היעב"ץ, ומאחר שאנשי עירו תמכו בצדו של הרבי רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע, לא היתה לו ברירה והוכרח לעזוב את העיר, תחילה נסע לעיר מאנהיים, שם נסתלקה עליו זוגתו, ביום כ"ט תשרי שנת תקי"ב, ובשושן פורים באותה שנה נשא בזיוו"ש את הרבנית מרת גיטלא ע"ה, בת הקצין ר' אליהו אייגער זצ"ל. משם עבר לכהן ברבנות וורמייזא, בשנת תקי"ג חזר לכהן ברבנות פראנקפורט.

בשנת תקי"א נבחר כנשיא ארץ ישראל, ואף ביקש לעלות ולחונן את עפרה בשארית ימיו, אבל לגודל חולשתו לא היה בכוחו לצאת לנסיעה רחוקה ומתישה כזו, הוא עבר לאופנבאך, שם חלה וניטל מאור עיניו, אבל הוא היה יושב ורוחש בשפתותי קדשו דברי תורה,

המסוגל לשמחה, ואכן קיים ר' הערשעלע את דברי מרן, ותמיד ראוהו בשמחה (הרה"ח ר' יהא גרינוואלד שליט"א).

מסוגל למחשבות טהורות

רבוה"ק אף הורו כן לאלו החסידים שהתלוננו על 'מחשבות זרות', שילמדו בספר 'פני יהושע', ועל ידי זה יוכלו לכונן את לבם לאביהם שבשמים, כן כתב המשב"ק הרה"ח ר' הלל ווינד ז"ל במכתב לחסיד א': ובענין המחשבות זרות, אמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א סגולות, שילמדו בכל יום גמרא עם מהרש"א ופני יהושע, וגם בשעת התפילה יתפלל מהר מעט, כמו שאומרים בשם הרה"צ ר' שמעון מיעריסלאוו זצ"ל כשאדם בונה גדר אם בונה מהר אז שום דבר אינו יכול זיך אריינכאפן, און אז מען דאווענט שנעל קען זיך גאר נישט מיט כאפן, אד"ק שליט"א.

וכן כותב הגה"צ רבי אברהם צבי גינצלער זצ"ל, דומ"צ הומנא, בספרו 'יצב אברהם': "שמעתי מאחד, ששאל אחד מבני הנעורים את אדמו"ר מבעלז על הרהורים, ואמר לו שילמדו פני יהושע על הגמ'.

כיוצא בזה סיפר כ"ק הגה"צ מערלוי זצ"ל, על אחד שבא לפני כ"ק מרן זי"ע, והזכיר עצמו על מחשבות הטרודות אותו, אמר לו מרן זי"ע שמקובל אצלו מאביו כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, סגולה למחשבות קדושות להתייגע בתורה גפ"ת בעיון רב, ובפרט בספר פני יהושע בעיון, שידוע שמחברו היה צדיק וקדוש ולימוד ספרו מסוגל לזה.

מסוגל ליראת שמים

בספר 'רוח דעובדא' מספר כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף-סיגעט זצ"ל, שכ"ק מרן מהר"א זי"ע אמר לו בשם הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, שללמוד בכל יום גמרא עם פירוש רש"י ותוספות, ופירוש מהרש"א ופני יהושע, הוא מסוגל ליראת שמים.

ובתורתו יהגה

כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע אמר על אביו כ"ק מרן מהר"י זי"ע: "דער טאטע ז"ל, ווען ער האט זיך געזעצט לערנען, האט ער דארעך-געשמיעסט דעם גאנצן פני יהושע", היינו שכל החידושים שהפני יהושע מפלפל בהם, היה כ"ק מרן מהר"י ז"ל לומד אותם תוך כדי שלמד הסוגיא (רה"י הגה"ח ר' שלו בראנדער ז"ל).

קודם תקיעות שופר

סיפר הגה"צ מבילגורייא זצ"ל, שאביו כ"ק מרן מהר"י זי"ע למד לפני תקיעת שופר תורה לשמה, ובין הדברים שלמד היה לפעמים גם בספר 'פני יהושע' (ביתו נאווה קודש, חודש תשרי, בשם הרה"ח ר' שלמה יעקב געלבמאן הי"ו, ששמע מפי החסיד ר' חיים יעקב דייטש ז"ל מוויליאמסבורג, ששמע מפי הגה"צ מבילגורייא זצוק"ל בהיותו באנטווערפען).

נבדי הפני יהושע

סיפר הרה"ח ר' יעקב פיקסלער ז"ל, כי בשנת תרפ"א, בעת שכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע התעכב בעיר מונקאטש, נפטר זקינו הרה"ח המקובל מוהר"ר חיים גדלי' פיקסלער ז"ל שהתגורר בשנותיו האחרונים בראצפערט, וכשבנו הרה"ח ר' אברהם ז"ל שהתפלל בבית מדרשו של מרן במונקאטש, התחיל לומר "קדיש", שאל עליו מרן מי הוא ולעילוי נשמת מי הוא אומר קדיש, והשיבו למרן שהוא בנו של ר' חיים גדלי'. אמר לו מרן לר' אברהם: "א"כ אנו קרובי משפחה, כי בעת שהייתי עם אביכם בראצפערט המשך בעמוד ח'

אליבא דהלכתא

בירור הלכה בעניני דיומא

הרב יהודה בראנסדאפער שליט"א • לונדון

עשי' לשמה ע"י מאשין

עשי' לשמה

בפרשתינו (י"ב י"ז) ושמתם את המצות וגו', ובגמ' דפסחים (ל"ב) ילפינן מיני' דצריך שימור מחמץ לשמה לשם מצות מצוה, ונדון בעז"ה בהאי סוג' דעשי' במצוות לשמה ובעשייתם ע"י מאשין הנידון בהרחבה בס' הפוסקים.

הנה בסוג' הגמ' במנחות (מ"ב) מבואר כי צריך לטוות את הציצית.

להלכה נפסק בשו"ע (או"ח סימן י"א סע' א): החוטין צריך שיהיו טוויין לשמן, שיאמר בתחילת הטווי שהוא עושה כן לשם ציצית, ואם לא היו טוויין לשמן פסולים [וברמ"א הוסיף: ויש מחמירין אפילו לנפצן לשמן, והמנהג להקל בנפוצ. והמשנה ברורה (ס"ק א) כתב בשם המהר"ל מפראג, כי לכתחילה יש להחמיר לנפצן לשמה]. ובהל' תפילין (סי' ל"ב סע' ח) נפסק: צריך שיהי' [הקלף] מעובד לשמו, טוב להוציא בשפתיו בתחילת העיבוד שהוא מעבדו לשם תפילין או לשם ספר תורה.

ונחלקו הפוסקים, האם כאשר פעולות אלו נעשות על ידי מכונה אלקטרי"ק, האם הציצית והתפילין כשרים לכתחילה, וצדדי האוסרים והמתירים יבוארו להלן.

בח גברא בטוויית ציצית

בשו"ת חסד לאברהם (להג"ר אברהם תאומים, אב"ד בוטשאטש, מגדולי גאוני גאליצ', בן בתו של החו"ד, או"ח סי' ג') הכשיר טויה ע"י מאשין, כי לדעתו לא מצינו בכלא תלמודא שיהא צריך כח גברא בציצית בטוויית החוטין, רק שיהיה הטויה לשמה. וכתב שאין זה דומה לשחיטה, שיש לימוד מיוחד שצריך כח גברא [וממילא שחיטה שאינה בכח ראשון, פסולה, כדמבואר בחולין (ט"ז)], ולכן הסיק לדינא שכל שעושה הטווי לשמה בתחילה שפיר דמי, כמו בעיבוד עורות לתפילין וס"ת דסגי שנותן העור בתחילה לשמה והעיבוד נעשה אחר כך מעצמו ע"י הסידי, ומסיק, זה ברור בעיני.

והנה בסוגיית הגמ' במס' חולין (ט"ז) נתבאר בדין השוחט במוכני [גלגל] של מים, שיש חילוק בין כח ראשון [ששחיתו כשרה], לכח שני [ששחיתו פסולה]. ועל פי זה נקט בשו"ת אמרי אש (סי' א', למהר"ם אש מגדולי תלמידי החת"ס) שיש לפסול ציציות שנטוו במכונה כמו בשחיטה דפסול מסיבוב שני ואילך, דלאו מעשה אדם מיקרי, והוא הדין בציצית, [יש לציין כי הנדון בדבריו היה במכונה אשר יסובבו על ידי המים, וכנדון הגמרא בחולין, ולא במכונה אלקטרי"ק].

גם מדברי הרה"ק מצאנו ז"ע בשו"ת דברי חיים (ח"ב ס"ס א) נראה כי פסל ציציות שנטוו ע"י מכונה מטעם זה, כדבריו: שראוי לפוסלם בכל אופנים מחמת הרבה טעמים, אולם בני הרב נ"י [הרה"ק משינאווע ז"ע] הדר סמוך להמאשין הגיד לי בבירור שאינו נטוה כלל בידי אדם, ולכן המה פסולים בבירור [וע"י דבריו חיים שם

והשומע ישמע וגו', ולכן בדרך החלט אומר לכם כי העושה מצות על כלי זה הוא חמץ גמור].

וראה גם בדברי הג"ר שלמה קלוגר ז"ל, בשו"ת האלף לך שלמה (השמטות לאו"ח סי' ל"ה) במה שנקט לפסול אפיית מצה מכונה דאף דאדם מגלגל המאשין ובאופן זה מסתובבים שאר הגלגלים נראה דלא נחשב מעשה אדם אלא כח כוחו.

מאידך, בשו"ת ארץ צבי (סי' ה) כתב הג"ר מקוזיקלאוו, דנכון ללמד זכות על המקילים, דבאמת אף כח שני חשיב מעשה ממש, והא דמחלקין (בסנהדרין ע"ג) בין כח ראשון לכח שני, היינו דווקא באשקיל בידקא דמיא, דהיינו שמסלק הדף המונע מרוצת המים וממילא מרוצת המים פוגעים בחבירו ומזיקו, דאינו פועל בגוף המים, אבל בפועל בגוף המים, אפילו כח שני חשיב מעשי.

בוונה ואמירה לשמה

בטוויית המאשין

בנדון עשי' לשמה על ידי מאשין, דנו הפוסקים האם ע"י אמירת לשמה בעת הפעלת המאשין, נחשב כאילו אמר לשמה במשך כל זמן פעולת המכונה, והדברים

המשך בעמוד ט'

איש האש
אייז עמוד
בלויז

און אייב
חברים כישן
שיון סאל
מסיים דין ט"ס.

אש האש
אפאר מינוט
אש האש
קען מען קענען ט"ס!

לפי הנ"ל מביאר

הא דלא מועיל ביטול לאיסור נעבד

וע"פ היסוד האמור שדין נעבד לגבוה אינו מחמת שחל שם ע"ז על החפץ אלא עצם מעשה העבירה שנעשית אוסרת (כמו נוגח שאסור לגבוה מחמת מעשה הנגיחה) ביאר הגר"ש רחובסקי בספרו זכרון שמואל סי' סו מה דמצאנו חילוק לשיטת רבינו חננאל במס' ע"ז (נה הובא בריטב"א שם) בין נעבד למשמי ע"ז, ושניהם אסורים לגבוה, ואילו לגבי נעבד סובר הר"ח שאין מועיל ביטול, ואילו לגבי משמשים מועיל ביטול אפילו לגבוה. (ואופן הביטול מבואר בגמ' ע"ז שם).

ומבאר הגר"ש דאיסור משמי ע"ז הוא מחמת שם ע"ז שחל עליהם ואוסרם להדיוט ג"כ, וכיון שמועיל ביטול לשם ע"ז, ממילא נותר לגבוה ע"ז, אבל איסור נעבד אינו מחמת שם ע"ז שחל על החפץ אלא מחמת המציאות שנעבדה בו עבירה, ולזה אין מועיל ביטול, דביטול מועיל להסיר שם ע"ז מן החפץ ולא לשנות את המציאות שנעשה בו מעשה ע"ז.

נעבד בפסח מצרים

ומדעסיקנא באיסור נעבד בפרשת בא א"א להשמיט דבריו המחודשים של הפנים יפות בפרשתינו על הפסוק "משכו וקחו", חל"ק:

"איתא במכילתא בפסוק 'משכו' - מע"ז. יש לומר לפי מה דאמר שם במכילתא 'קחו מן השוק' דהיינו שיקחו מן המצרים, לפי שהמצרים היו עובדין לצאנם, והיה בו איסור משום נעבד, אלא דאמרינן בע"ז (דף נג) דמכרה או משכנה (-גוי שמכר ע"ז לישראל) מסתמא ביטלה, ואמרינן שם, דוקא שמכרה לישראל (שיודע שישחטנו ולא יחזיק בו לע"ז) אבל מכרה לנכרי לא ביטלה, לכך היו צריכין למשוך בתחלה מעבודה זרה ואז הוי ביטול במכירה כיון שידעון שמשכו את עצמם מעבודה זרה".

וכבר פלפלו גדולי הדור ההיא בדברי הפנים יפות, הלא המה החת"ס והבית אפרים (שו"ת חת"ס י"ד סי' רלה) דדברי הפנ"י תמוהים לכאורה, דהרי מה דמועיל ביטול לנעבד היינו רק להדיוט, אבל לגבוה ודאי אסור.

והחת"ס כתב לחדש שם שפסח מצרים לא היה לו כלל דין קרבן דהרי לא היה שם לא מזבח לא זריקה ולא הקטרה, ומה שאמרו בגמ' פסחים צו. דהמשקוף והשתי המזוזות היו ג' מזבחות אי"ז אלא מליצה בעלמא, ולכך היה דין קרבן זה כדין הדיוט דמועיל ביטול להסיר איסורו.

ואכמ"ל בדברי החת"ס המחודשים, שכבר תמהו רבים גם בזה, דהרי בגמ' ע"ז מז. הניחו בתיקו אם נעבד במחזור (לרש"י) או אחר ביטול (לתוס') אסור למצוה, וא"כ אפילו נימא דלא היה לפסח מצרים דין קרבן ג"כ יש לאסור דלא גרע ממצוה גרידא.

ובשלה"ק (מסכת פסחים חלק מצה עשירה) כבר עמד בקושיא זו איך הותר להקריב בפסח מצרים טלה שהוא נעבד לע"ז, וחייד השל"ה שבפסח מצרים כיון שכל מטרת הקרבן פסח היה להכניע את היצה"ר של ע"ז ולשחטו לכן הותר בפסח מצרים נעבד לע"ז.

של איזה מחבר הוא מפלפל בדרשתו, ענה הרה"ק מיערוסלוב ז"ל ואמר: "בדברי בעל קצות החושן". כשמע זאת כ"ק מרן ז"ל אמר: "איני רוצה שתזכיר את הקצות החושן בהודמנות זאת, שהרי קבלה היא בידינו שהאבות באים מעולם האמת להשתתף בשמחת החתונה, וקנינו הרב מאפטא יהי מחותן משני הצדדים, ולכן איני רוצה שתזכיר את קצות החושן באותו מעמד, הואיל והתנגד להרב מאפטא". ואף לאחר שאמר הרה"ק מיערוסלוב ז"ל שבדרשתו הוא דוחה את דברי הקצות החושן, לא שינה מרן את דעתו.

ואכן, הרה"ק מיערוסלוב ז"ל הכין דרשה אחרת, ושוב שאלו כ"ק זקני ז"ל על דברי מי טובים דבריו, ענה ואמר, על דברי הפני יהושע. אמר לו כ"ק מרן מהרי"ד ז"ל: "שמח אני על כך שהרי אנחנו מנכדיו של הפני יהושע, ולא עוד אלא ששמך כשמו" - אולם כפי האמור, כנראה גם בזה הכוונה על דברי שו"ת פני יהושע שחובר על ידי בעל 'מגיני שלמה'.

נדברנו בינינו, ואמר לי שאתם מנכדי הפני יהושע' וצ"ל, והרי גם אנו מנכדי הפני יהושע' וצ"ל". אולם לכאורה אין הכוונה לספר 'פני יהושע' הידוע, כי רבותינו הק' אינם נמנים על נכדיו, רק הכוונה על בעל 'מגיני שלמה' זקנו של הפני יהושע', שאף הוא חיבר ספר שו"ת 'פני יהושע' (א. המעשה רוקח הי' חתן בן בנו של המגני שלמה. ב. המעשה רוקח הי' חתן בנו של בן המגני שלמה. ג. הג"ר שמעלקא מרגליות אביו של המעשה רוקח הי' חתן בנו של המגני שלמה).

ומענין לענין נעתיק בזה מה שסיפר הרה"צ רבי יצחק דוד זצ"ל, ששמע מפ"ק אביו הרה"ק רבי יהושע מיערוסלוב זי"ע הי"ד, ולימים בהיותו בארה"ק שמע זאת שוב שנית מפי דודו הרה"ק בעל 'מקור ברוך' מסערט זצ"ל - חתנו בזיו"ר של כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע - שאף היה נוכח בשעת מעשה. ומעשה שהיה כך היה, כמה ימים לפני חתונת הרה"ק מיערוסלוב, שאל אותו אביו כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע אם כבר הכין את הדרשה, כשהשיב בחיוב שאל אותו כ"ק מרן ז"ל בדבריו

נעמט די ריכטיגע החלטה פאר איך. אך פאר די שטוב.

איז הדבר תלוי אלא בי

אפאר מינוט א טאג קען סען קענען ט"ס!

ומוסיף עוד: והנה כתב המג"א ריש סי' ת"ס דהוא הדין בעכו"ם שלש או אפה מצה מהני להרא"ש מה שישאל עומד ע"ג שמצה דומה לטווית ציצית, והוא כמו שביארנו שכיון שאינו יוצר חלות מועיל גם בעכו"ם ואף על פי שהוא מעשה ארוך, עכ"ל.

וראה גם בדברי הגר"ש ואזנר ז"ל בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ו') סברות נוספות להקל בנדון טוויית ציצית במכונה, כיון דדשו ב"י רבים. והכרעתו למעשה בנדון.

כח ראשון וכח שני

והנה כתב הג' בעל דבר אברהם (ח"ג סי' י"ג אות ג'): באחת הקהלות רצו לתקן מקוה באופן כזה שע"י דחיקה בכפתור של חוטי האלקטריקא, יפתח לול שדרך בו יזרמו מים להמקוה, וחששו להוויית המקוה ע"י אדם, וזה תלוי אם בכח ראשון או בכח שני, דבכח שני לא חשיב כבא מכחו,

והוא כלל גדול בכל מקום, דכל דהוא רק כח שני לא חשיב כמעשה אדם אלא כגרמא בעלמא, אבל צריך להגדיר עד היכן הוא כח ראשון, ואימת מתחיל כח שני, מי יתן קצב וגבול לזרם המים לומר עד כאן כח ראשון מכאן ואילך כח שני, באיזה גדר ויסוד נשתמש בכדי להכריע זאת, ואם אפשר לאדם בעולם לצמצם זאת.

ומקופיא יעלה על הדעת, שגדר הדבר הוא, שאם יפתח האדם פתח ויתן דרך לזרם המים ויחזור ויסתום מיד ויפסק ע"י זרם המים, מ"מ לאיזה כמות ידועה מן המים בהכרח יזרמו עד שיהא שהות בידו לסתום, וכמות זו הוא כח ראשון שאינו יכול לעכב בשום אופן ע"י סתימה, אבל מה שיזרום אח"כ, היינו הכמות היתרה שהיה יכולה ליעכב ע"י סתימה אלא שאינו סותם, זה הוא כח שני וגרמא בעלמא שאינו בא בהכרח מפתחתו.

ואלו היינו תופסים כן, הנה בנ"ד בפתחו את הלול ע"י כח האלקטריקא, בידו כרגע לחזור ולסתום ע"י נגיעה שנית בכפתור, ונמצא שכמות המים היוצאים בהכרח ע"י הדחיקה הראשונה מועטת מאד, וכל השאר הוא רק כח שני וגרמא בעלמא.

ומסיים: וצריך לברר הענין ולהעמידו על בסיס איתן, ולע"ע באתי רק בהערה בעלמא מקופיא ע"כ, ודפח"ח.

דבכל רגע ראוי לפיוס ולחרטת מגירושי, ובענין לשמה בכל כתיבת הגט.

ומתוך כך מסיק החו"א: ונראה דאין צריך עבודת אדם, אלא אפילו גמר קוף עבודתו. ולא דמי לגט דבעינן כתיבה, וכן בטוית ציצית אי טוה ע"י דסקיל בדקא דמיא על מכונה שטוה, סגי דכיון דכח ראשון הוי לשמה, הוי ליה איךך סתמא לשמה, ואין צריך כח אדם.

על פי דברי החו"א הנ"ל כתבו האחרונים להתיר טו"י במכונה של אלקטרי"ק. וכתבו שאף שלכא"ו דברי החזון איש נראים כסותרים את דברי הנודע ביהודה [וכמו שכתב החזון איש בעצמו], אך יתכן שאין סתירה, כי הנודע ביהודה מייירי בסתם טויה ביד, שכל טויה היא פעולה בפני עצמה, משא"כ בנדון החו"א גם הנודע ביהודה יודה שכל מעשי המאשין נגזרים אחרי הפעולה הראשונה שהיתה לשמה.

היבא דבעינן חלות צריך כוונה בכל פרט

והנה הגרש"ז א בשו"ת מנחת שלמה תנינא (סי' ד) כתב ליישב ד' הב"י, ח"ל: בשו"ע (סי' י"א סי"ב) איתא: טוואו נכרי וישראל עומד על גבו ואומר שיעשה לשמן להרמב"ם פסול ולהרא"ש כשר, ותמחו ע"ז הרעק"א והדגול מרבבה בשו"ע שם דמנין להב"י דלהרא"ש מהני גם בטווי"י ישראל עומד ע"ג, דהרי הרא"ש עצמו באר דדוקא היכא שגומר תיכף מעשהו מהני מה שישאל עומד על גבו וכמילה או עיבוד עורות, משא"כ בגט דבעינן שיכתוב כל תורף הגט לשמה [לדברי הרא"ש עולה שאם כתב העכו"ם אות אחת מהתורף שפיר כשר אם ישראל עומד ע"ג, וכן אפשר שאם יאמר הנכרי בפירוש בכל אות ואות שהוא כותבו על דעת הישראל שעומד ע"ג גם כן כשר וצ"ע ג], וא"כ הכא בטויה שהיא מעשה ארוך אין להכשיר אליבא דהרא"ש.

וכתב במנ"ש: ונלענ"ד כל זה דוקא היכא שהמחשבה צריכה לעשות חלות וכמו לשמה בגט, וכן בכתיבת ס"ת וכדומה, משא"כ בטוויית ציצית שאין נעשה שום חלות בגוף החפצא ורק בעינן כונה, בכגון דא שפיר מהני גם בעכו"ם וישראל עומד ע"ג כשאומר שמתנה בתחילת המעשה שכל מה שהוא עושה יהיה לשמה. [וכיון שכן בטוויית ציצית אף על גב דהו"ל מעשה גדול, סגי במה שיאמר בתחילת מעשהו זה מהני גם בעכו"ם, ותו הו"ל כהכנסת העור לתוך הסייד דחשיב מעשה זוטא אף על פי שלוקח זמן רב עד שהסייד מעבדו יפה.

יתבאר מתוך מחלוקת הרמב"ם והרא"ש בדין עיבוד עורות לקלף סת"ם שנעשה על ידי גוי וישראל עומד על גביו.

כתב הרא"ש בה' קטנות הל' ספר תורה: לא בעינן אלא תחילת העיבוד, כשישים העור בתוך הסייד שיאמר אז אני עושה לשם ס"ת, ואז יעשה העכו"ם לדעת ישראל כשאמר לו עשה כך. וטעמו הובא בחזון איש (הל' תפילין סי' ו'), ובביאור הלכה סי' י"א סע' ב' (ה"ה וישראל) בגלל שיש הבדל בין גט [שפסול כאשר נעשה ע"י גוי וישראל עומד על גביו] לעיבוד עורות לתפילין וברית מילה ע"י גוי, דבגט דבעינן שיכתוב כל תורף הגט לשמה וזה לא יעשה, דכל זמן כתיבת הגט יכול להתחרט ולעשותו אדעת'י דנפשי, אבל בעיבוד לא בעינן אלא בתחילת העיבוד כשישים העורות לתוך הסייד, וכן במילה כיון דברגע הוא עושה ודאי יעשה אדעתא דישאל מה שיאמר לו. ברם לדעת הרמב"ם, עיבוד ע"י גוי וישראל עומד על גביו, פסול. ומחלוקתם הובאה להלכה בשו"ע בהלכות תפילין (סי' ל"ב סע' ט).

וכתב הבית יוסף כי לדעת הרא"ש שהכשיר עיבוד תפילין ע"י גוי וישראל עומד על גביו, הוא הדין בטוויית ציצית, וכן פסק בשו"ע בהלכות ציצית (סי' י"א סע' ב'). ותמחו עליו הנודע ביהודה (בי"ד סי' קע"ה) ובחידושי רעק"א (הובא בביאור הלכה סי' י"א סע' ב' ד"ה וישראל) דהא טוויית ציצית דומה לגט דבעי לשמה על כל חלק וחלק של החוט, ואיך מהני ישראל עומד על גביו, כדברי הנודע ביהודה: דבטויה אין התחלת הטויה כוללת כל הטויה, וכל הטויה כולה צריכה לשמה, אבל עיבוד, התחלת העיבוד ממשיך אחריו כל העיבוד, וטויה דומה לכתיבת הגט דלא מהני גם להרא"ש אפילו אמר לו הישראל שיכתוב לשמו, כיון שכל התורף צריך עשי' לשמה, וכמו כן ממש הוא טוויית ציצית.

ואמנם הביאור הלכה הנ"ל נדחק וכתב דע"כ מייירי בטוויית ציצית דאינו נמשך אלא זמן קצר, ולכן מועילה מחשבת עכו"ם כשישראל עומד על גביו.

ברם החזון איש (שם) כתב בביאור דברי הרא"ש, דשאני ציצית דכיון שהישראל התחיל בטווי' לשמה, אמרינן שהכל נעשה בסתמא לשמה, כשם שבעיבוד העור לשמה כל שהתחיל לשם ס"ת בתר הכי סתמא לשמה, ואינו צריך שימשך אמירתו על כל פעולה אלא גמר הפעולה סתמא לשמה, משא"כ בגט אפילו התחיל לכתוב לשם גירושין, לא אמרינן עכשיו דסתמא לשמה,

ש"ים

א פאר חבטת פארן דאיינען
אין סט"ל ישר
אסאר חבטת פארן דך ל"ע
איינען חבטת פארן דך ל"ע
א חבטת פארן דך ל"ע
א שיינער איינען חבטת פארן דך ל"ע

חדיטה
צרכא
ערכנו
דעליכס
מסככתנה
עכדינה
יומא
עבא
עבנו

אפאר מינוט
א טאג
קען מען קענען ש"ס!

ערש"ק בא, שבט תשפ"ד לפ"ק

ברוך שיד ושבח לדשי"ת ובהתגשות אין קץ שודחיינו וקיימנו ודיגענו לזמן הזה, שמחים
אנו להזמין את כל אנשי שלומנו וקנים עם נעדים, למעמד מפואר ומדומם

הזמנה, שגל מצודה

מסגרת צדקה

סיום מסגרת צדקה התחלה מסגרת חולין במסגרת לימודי 'עמוד היומי' שע"י חברתנו הק'

שתתקיים בעו"ה ברוב עם ובמקלהות אנשי שלומנו, ברוב פאר וזוד כראוי וכיאה לכבודה של תורה
בבתי מדרשינו ברחבי תבל

לונדון
מוצש"ק פ"י בשלה בשעה 9:30 בבית מדרשינו 99 Bethune Road
ישראל דברים א' ודברים תאונים שליט"א | יום ודברי ברכה מפ' א' ומגיד שיעור שליט"א

אנטווערפן
יום ה' פרשת יתרו כ"ג שבט בשילוב סעודת הילולא דכ"ק מו"ר זיעקבי"א
בשעה 8:00 בערב בבית מדרשינו 38 Van Lerius Str. ישרא דברים א' ודברים תאונים שליט"א

מאנטשעסטער
יום ה' פרשת יתרו כ"ג שבט בשילוב סעודת הילולא דכ"ק מו"ר זיעקבי"א
בשעה 8:00 בערב בבית מדרשינו 22 Wellington Str. East ישרא דברים א' ודברים תאונים שליט"א

בארא פארק
הוקימו יום ה' פרשת בא ט' שבט בשילוב סעודת הילולא דכ"ק מו"ר זיעקבי"א
בבית מדרשינו 4615 14 St. ישרא דברים כ"ק אומ"ד מסטיקוב שליט"א

וויליאמסבורג
יום ה' פרשת יתרו כ"ג שבט בשילוב סעודת הילולא דכ"ק מו"ר זיעקבי"א
בשעה 8:00 בערב בבית מדרשינו 1240 Keap Str ישרא דברים א' ודברים תאונים שליט"א

מאנסי
יום ה' פרשת בשלה - חמשה עשר בשבט | בשעה 8:30
בבית מדרשינו 6 Murin Str ישרא דברים ודו"ג ר' בעריש רייצער שליט"א

ובקריאה של חיבה נקרא כזאת לכל אנ"ש, לבוא ולהשתתף עמנו ביום חרות ליבנו, להגדיל תורה ולהאדירה,
זכות התורה ולומר לה תחיש גאולתנו ופרות נפשנו, ונזכה בעגלא ובזמן קרוב לביאת גואלנו לציון עדינו

הגדלת התורה

חזינא
צרבא
ערבון
דשלים
מסכתיה
עבידנא
יזמא
עבא
לרבנן

אח באויל
אפאר מינוט
א טאג
קען מען קענען ש"ס!

ערשטק בא' שבט תשפ"ו לפ"ק

הזמנה של מצוה

ברוך שיר וטובה הושי' תובתה נשמת און קין שוהדיש קיימט
הדיינו לחן חיה, שפוחם און לוחסין און כול אנושי שלחטיב
סאין הקודש הקים עם נשיות, למעט פאזיר וסאונט

מסיבה של מצווה

יום מסכת זבחים התהלת מסכת הילין
מסכתות לימוד 'עמוד חזק' מע"י הישיבה חת

התקיים בעיר חת עם סנקולות אנשי שלחט, בזמן פור וחדו
סאין תוכח לעבודה של חתו

יום רביעי פרשת בשלח

ליל חמשה עשר בשבט

בשעה 7:30 בערב

בחדל הושיסע שטוב - בבנין בית המדרש הגדול

אחד האמרי
המזכיר יעקב לייפער סליטא
האם ישיבת פוסטווד

אחד האמרי
ההנהלה: מנחם אלהן פריעדמאן סליטא
ר"מ ביישיבונג ויק ברוחלים

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
סיון תשל"ח תמוז תשל"ח
בשנת 33 סיון תש"ס

יום חמשת נקט סיכורים ק"י
המזכיר אברהם יעקב איצקוביץ סליטא
פריש כתיב סודותי של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
הבוקריל סגנו וליי בעל"ק זיוערים

הקדימה של חובה נקרא באות לכל אנוש, לביא ליושנטי קטני בית
היות לבג, למייל חזיה ולחשייה, אבת הגנה למערת חזיש
שלחט חזיה סגנו, תוכי בעלוא ונאון קייב רבשני טאלט לחין קרנו

הנהלת החברה

